

## ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА РАДІАЦІЙНО ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЯХ

КАЛЕНСЬКА Віталіна Петрівна - аспірант Житомирського національного агроекологічного університету

*В статті проаналізовані сучасне становище та проблеми формування системи інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях. Досліджені фактори впливу на інвестиційну привлекательність на радіаційно забруднених територіях, зокрема зарубіжних. Приведена динаміка інвестиційних вкладень в сільськогосподарські підприємства Житомирської області в період 2002-2014 років, зокрема іноземних. Досліджена динаміка інвестиційно-інноваційної активності сільськогосподарських підприємств в Житомирській області в період 2002-2014 років. Охарактеризовані систему інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств в Житомирській області та намічені стратегічні пріоритети сільськогосподарського господарства Житомирської області на період до 2015 року.*

**Ключові слова:** *інвестиції, радіаційно забруднені території, сільське господарство, інвестиційна привабливість, інвестиційний потенціал.*

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими практичними завданнями**

Сучасний розвиток світових інтеграційних процесів зумовлює нові виклики у стратегічному розвитку аграрного сектора провідних економік світу та їх складових – сільськогосподарських підприємств. Не є виключенням і наша країна. Основною

проблемою на сьогодні залишається забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств у їх динамічному розвитку при взаємодії з іншими суб'єктами не тільки внутрішнього, а й зовнішнього середовища. Дане питання зумовлює необхідність розробки нової парадигми формування системи інвестиційного забезпечення розвитку підприємств сільськогосподарської сфери в перспективі.

Особливо проблемними в інвестиційному розвитку сільськогосподарських підприємств є території України, які зазнали радіаційного забруднення, до яких відносимо: Волинську, Житомирську, Київську, Рівненську та Чернігівську області. Саме в цих регіонах підприємства АПК зіштовхуються з чималими проблемами, оскільки зазвичай інвестори бояться вкладати свої кошти у зв'язку з численними ризиками, не тільки екологічними, а й економічними та соціальними.

**Останні дослідження та публікації, на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття**

Питаннями формування системи інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств займалися такі провідні науковці, як: Бутко М. П. [1], Бусленко Б. В. [2], Гудзинський О. Д. [3], Дадашев Б. А. [4], Корчинська С. П. [7], Краківська В. Я. [8], Рижкова Л. О.

[13], Ходаківський В. М. [15] та інші. Проте, інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях залишається малодослідженим, що і спричинило вибір теми статті.

**Мета статті** полягає у з'ясуванні сучасного стану та проблем формування системи інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях.

#### **Виклад основного матеріалу**

Більше двох десятиліть тому вченими розроблені пропозиції щодо подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які залишаються актуальними і в даний момент. Ці наслідки позначилися практично на всіх сферах життєдіяльності регіону, в тому числі й на аграрному секторі (зменшилася кількість посівних площ, знизилася поголів'я худоби, обсяги виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції впали на 40% [13]).

Проблема інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку на радіаційно забруднених територіях є найбільш гострою серед малих і середніх сільськогосподарських підприємств та особистих селянських господарств. Досягнення позитивних зрушень у цьому напрямі найбільшою мірою залежить від використання місцевих можливостей інвестиційно-інноваційного забезпечення. Однак такі можливості в більшості регіонів і територій обмежені. Тому проблема інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільського господарства і села набуває масштабності. Розв'язання її має національне значення і потребує консолідації зусиль усіх ланок і сфер виробництва, соціуму, органів державної влади та управління економікою. Вченими ННЦ «Інститут аграрної економіки» розроблено стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року, де визначено сукупність індикаторів, що сприятимуть повному забезпеченню потреб розвитку сільського господарства в інвестиційних ресурсах [14].

Важливе значення у формуванні системи інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях мають чинники впливу на інвестиційну привабливість. Серед цих чинників слід виокремити такі групи, які визначають рівень привабливості території для інвесторів [1, с. 33]:

– ті, що впливають на рівень інвестиційного потенціалу регіону (природно-географічний, трудовий, виробничий, інноваційний, інституціональний, інфраструктурний, фінансовий, споживчий потенціали),

– ті, що визначають рівень некомерційних інвестиційних ризиків (законодавчі, політичні, соціальні, економічні, екологічні та кримінальні ризики).

– інвестиційна активність (концентрація і розподіл інвестиційного капіталу, активізація впровадження нових виробничих потужностей, розвиток прямих і портфельних інвестицій). Чинники впливу на інвестиційно-інноваційну привабливість сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях наведено у табл. 1.

Серед екологічних чинників, що негативно впливають на забруднення та загалом рівень інвестування у сільськогосподарські підприємства відносимо: погіршення екологічної ситуації на території області, залишки радіаційного забруднення, яке виникло внаслідок вибуху на Чорнобильській АЕС, неефективне поводження з відходами, в тому числі й небезпечними, що спричиняє погіршення умов вирощування сільськогосподарської продукції.

Негативний вплив чинників радіаційного забруднення на діяльність сільськогосподарських підприємств проявляється у менших обсягах інвестування у сільськогосподарське виробництво забруднених регіонах (у 2014р.): Житомирська обл. – 2904,9 млн. грн., Волинська обл. – 3389,7 млн. грн., Київська обл. – 19653,4 млн. грн., Рівненська обл. – 2804,5 млн. грн. та Чернігівська обл. – 2621,2 млн. грн., що є нижче середнього рівня загалом по Україні [11].

## Чинники впливу на інвестиційно-інноваційну привабливість на радіаційно забруднених територіях

Класифікаційна ознака	Назва чинника	Значення чинника
Згідно з впливом на рівень інвестиційного потенціалу регіону	Економіко-географічне положення	Близькість регіону до кордонів держави, міра розвитку виробничої інфраструктури, зокрема, наявність транспортних коридорів, прикордонних терміналів, нафто-, газопроводів, ЛЕП загальнодержавного значення, близькість до Києва та інших розвинених промислових центрів України
	Природно-ресурсний потенціал	Економічна оцінка мінеральних, земельних, лісових, рекреаційних ресурсів
	Трудовий потенціал	Наявність трудових ресурсів – густина населення, чисельність економічно активного населення (у розрахунку на 1 км <sup>2</sup> ), пропозиція робочої сили на ринку праці; освітньо-кваліфікаційний рівень трудових ресурсів (у розрахунку на 10 тис. чол. економічно активного населення) – підготовка кваліфікованих робітників професійно-технічними навчальними закладами, підготовка кадрів ВНЗ I-IV рівнів акредитації, підвищення кваліфікації кадрів, кількість працівників, які навчалися нових професій; вартість робочої сили – середньомісячна номінальна заробітна плата працівників.
	Економічний потенціал	Обсяги ВДВ (у розрахунку на душу населення)
	Місткість споживчого ринку	Сукупні витрат домогосподарств (у середньому за місяць у розрахунку на домогосподарство), роздрібного товарообороту та обсягу реалізованих послуг, оплачених населенням (у розрахунку на душу населення)
	Інфраструктурний потенціал	Густина автомобільних шляхів і залізниць, місткості АТС (на 10 тис. чол. населення), вартості основних засобів виробництва і розподілу електроенергії, газу і води (на душу населення)
	Науково-технічний потенціал	Кількість спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи (у розрахунку на 10 тис. чол. економічно активного населення), обсягом наукових і науково-технічних робіт (на душу населення), обсягом затрат на НДДКР
	Інвестиційні преференції	Наявність вільних економічних зон, територій пільгового інвестування в регіоні
Згідно з рівнем некомерційних інвестиційних ризиків	Політичний ризик	Наявність або відсутність політичної та кадрової стабільності, авторитетність місцевої влади
	Економічний ризик	Активність регіону в реалізації економічних реформ і регуляторної політики, адекватність інвестиційних намірів стратегії економічного розвитку регіону
	Соціальний ризик	Демографічне навантаження постійного населення, міжрегіональна та міждержавна міграції, грошові доходи населення, рівень розвитку соціальної інфраструктури в регіоні, кількість безробітного населення, криміногенна ситуація
	Екологічний ризик	Міра забрудненості навколишнього природного середовища, наявність зон екологічного лиха
Щодо інвестиційно-інноваційної активності	Інвестиційно-інноваційна активність	Концентрація і розподіл інвестиційного капіталу, активізація впровадження нових виробничих потужностей, розвиток прямих і портфельних інвестицій

\*- складено автором на основі [5; 1; 8]

Таблиця 2

Динаміка інвестиційних вкладень у сільськогосподарські підприємства Житомирської області протягом 2002-2014 років, тис. грн.

Назва показника	Роки					Відхилення, +/-	
	2002	2005	2010	2013	2014	2014/2002	2014/2013
Капітальні інвестиції, з них:	210093	218002	230734	541005	561171	351078	20166
у матеріальні активи	18645	19285	20042	29767	28732	10087	-1035
в основний капітал	24896	25124	25465	26448	28314	3418	1866
у капітальне будівництво	31487	32618	33146	33618	34567	3080	949
у машини, обладнання та транспортні засоби	23587	24391	25645	27148	29965	6378	2817
в землю	14658	13458	15412	12824	16224	1566	3400
в існуючі будівлі та споруди	26486	27351	28415	29984	31456	4970	1472
у довгострокові біологічні активи рослинництва	22585	25476	29823	34688	38446	15861	3758
у довгострокові біологічні активи тваринництва	19935	21354	23345	22546	29452	9517	6906
в інші необоротні матеріальні активи	27814	28945	29441	323982	324015	296201	33

\*- складено автором на основі [6]

Для більш чіткого розуміння даної проблеми зупинимося на аналізі інвестиційно-інноваційного забезпечення сільськогосподарського комплексу Житомирської області. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств у Житомирській області була спрямована на забезпечення продовольчої безпеки регіону та створення належних умов для розвитку агропромислового виробництва (табл. 2).

До числа територій, які потерпіли від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у Житомирській області, входять дев'ять районів: Овруцький, Олевський, Новоград-Волинський, Народницький, Лугинський, Малинський, Коростенський, Ємільчинський, Володарськ-Волинський райони, що зазнали значного радіоактивного забруднення [7, с. 60].

Найвищий рівень забруднення цезієм – 137 від 5 до 15 КУ/км<sup>2</sup> мають сільськогосподарські угіддя в господарствах таких районів: Народицькому – 35,3%, Корос-

тенському – 14,6, Луганському – 13,0 та Овруцькому – 7,6%. З рівнем забруднення понад 15 КУ/км<sup>2</sup> виявлено 10 тис. угідь. Найбільші площі сільськогосподарських угідь, що мають рівень забруднення стронцієм – 90 від 0,15 до 3,0 КУ/км<sup>2</sup>, на території Народицького району становлять 43,3 тис. га. Дещо менше – в Овруцькому й Лугинському районах, де вони займають площу відповідно 29,7 та 14,5 тис. га. Сільськогосподарські угіддя з рівнем забруднення стронцієм – 90 понад 3,0 КУ/км<sup>2</sup> становлять 5% гав Овруцькому та Луганському районах [7, с. 60], що позначилось на загальному рівні інвестування у сільськогосподарське виробництво у цих районах області.

Вкладення в економіку області, зокрема й сільське господарство у 2014 році здійснювали інвестори з 13 країн світу. З країн ЄС надійшло 82% загального обсягу інвестицій, з країн СНД – 7%, з інших країн світу – 11%. Найбільше інвестицій

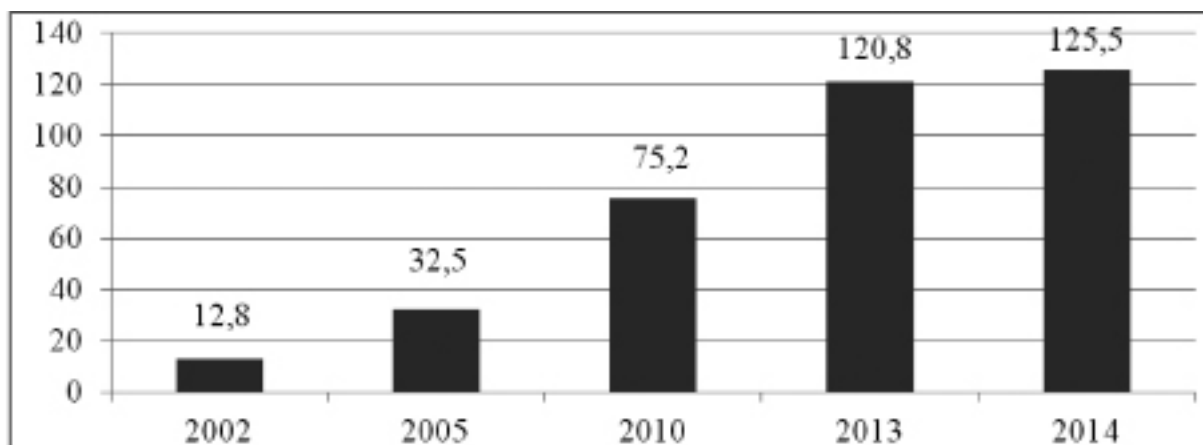


Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій у сільськогосподарські підприємства Житомирської області у 2002-2014 роках, млн. доларів США\*

\*- складено автором на основі [10]

надійшло від партнерів з Кіпру – 130,6 млн.дол. (49,5% від загального обсягу надходжень), Нідерландів – 36,6 млн. дол. (13,9%), Швейцарії – 16,9 млн. дол. (6,4%) та Російської Федерації – 13,8 млн. дол. (5,2%) [12].

В агропромисловий комплекс Житомирської області на 1 січня 2015 року надійшло 125,5 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що на 112,7млн. доларів США більше за значення показника у 2002 році. Проте, щодо аграрного сектору, то інвестування залишається в незадовіль-

ному стані, і загальний рівень інвестицій у сільськогосподарську галузь є нижчим, порівняно з іншими галузями народного господарства.

Недостатні обсяги інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств радіаційно забруднених територій призводять до послаблення матеріально-виробничої бази суб'єктів господарювання, зменшення їх прибутковості і рентабельності, низького рівня концентрації і спеціалізації виробництва, слабого розвитку інфраструктури аграрного ринку. На наш

Таблиця 3

Динаміка інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств у Житомирській області протягом 2002-2014 років\*

Назва показника	Роки					Відхилення, +/-	
	2002	2005	2010	2013	2014	2014/2002	2014/2013
Інвестиції в основний капітал сільськогосподарських підприємств тис.грн.	24896	25124	25465	26448	28314	3418	1866
Співвідношення виручки до інвестицій сільськогосподарських підприємств, тис. грн.	0,006	0,006	0,007	0,007	0,005	-0,001	-0,002
Динаміка інвестицій в основний капітал сільськогосподарських підприємств, %	0	0,91	1,35	3,86	7,05	7,05	3,19
Частка інвестицій в сільське господарство до загального обсягу інвестицій в основний капітал, %	10,5	11,2	11,4	18,0	19,3	8,8	1,3

\*- складено автором на основі [6]

погляд, достатня кількість фінансових ресурсів є запорукою оновлення та вдосконалення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва, підвищення його ефективності, забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору загалом. Матеріально-ресурсне забезпечення аграрного виробництва, його ефективний розвиток в умовах транзитивної економіки прямо залежать від обсягу, структури та напрямку інвестицій – витрат на будівництво та ремонт виробничих приміщень, техніки та обладнання, впровадження нових технологій, забезпечення достатнього рівня платоспроможності, зміцнення фінансового стану [2].

Окрім того, негативно на інвестиційну діяльність сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях впливає незначне фінансування галузі, що зумовлює значну спрацьованість устаткування, збільшення навантаження на одиницю застарілої техніки, що у свою чергу знижує ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств; зменшення капітального будівництва, зростання безробіття у сільській місцевості [2]. Динаміку інвестиційної активності щодо сільськогосподарських підприємств Житомирщини наведемо у табл. 3.

Формування сприятливого інвестиційного клімату, збільшення обсягів інвестицій є передумовою поступового відновлення економічного зростання сільського господарства. Тому інвестиційна політика на рівні регіонального управління на радіаційно забруднених територіях має базуватись на комплексному підході, що поєднує механізми розвитку інвестиційного потенціалу регіонів та галузей, насамперед сільського господарства. Водночас процес нарощення обсягів інвестицій у сільське господарство стримує ряд таких чинників, як [4, с. 44]:

- непослідовна інвестиційна політика в сільськогосподарській сфері з переважанням принципів залишкового виділення бюджетних коштів та недосконалість механізмів їх використання;
- нерозвинена інноваційна інфраструктура, надмірний знос і відсутність

умов не лише розширеного, а й простого відтворення основних засобів;

- монополізм переробників на ринках сільськогосподарської продукції та посередників, що зумовлює високі трансакційні витрати;

- низький рівень дохідності сільськогосподарських підприємств і несприятливі умови для ведення малого бізнесу на селі;

- низька ліквідність інвестицій та невирішеність проблеми іпотеки;

- недосконалий механізм економічних відносин між галузями, що призводить до низької рентабельності капіталу та недостатньої інвестиційної привабливості аграрного сектору, що негативно впливає на формування і розширене відтворення матеріально-технічної бази сільського господарства.

Доки проводиться розробка стратегій залучення інвестицій в АПК Житомирщини, яка триває майже 18 років (від часу початку реформування аграрного сектора економіки України), аграрний сектор регіону не просто перестав розвиватися, а навіть потрапив у період можливості повного занепаду окремих галузей виробництва.

Пропонується такий варіант схеми інвестування в аграрну сферу: державний апарат управління АПК регіону надає інвесторам гарантії щодо залучення їх фінансових активів (інвестування) шляхом кардинального покращення умов експортних операцій; інвестори розпочинають інвестувати кошти; створюються умови нарощування темпів виробництва, що створює надлишок продукції. У подальшому нормалізуються взаємовідносини у посередництві сільськогосподарського виробництва та створюються умови для формування стабільної ціни на сільськогосподарську продукцію. Разом з тим відбувається зворотній процес відтоку капіталу до держави у вигляді податків, які спрямовуються на кардинальні перебудови галузі сільськогосподарського виробництва Житомирщини, що, у свою чергу, дасть змогу значно підвищити конкурентоспроможність продукції та ви-

йти на зовнішні ринки. Кінцеві споживачі отримують додаткову вигоду від споживання якісних товарів за помірною ціною [15].

Система інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств у Житомирській області може включати екологічну, економічну та соціальну складові. До основних джерел інвестиційного фінансування сільськогосподарських підприємств можуть належати: кошти громадян, фінансові ресурси кредитної кооперації, ресурси іпотечного кредитування та лізингового фінансування (див. рис. 2.).

У таких умовах стратегічним пріоритетом стимулювання інвестицій у сільське господарство Житомирської області на період до 2015 року згідно Програми розвитку агропромислового комплексу Житомирської області на 2011-2015 роки,

затвердженої рішенням обласної ради від 17.03.11 № 148, виступатиме розвиток високотехнологічного агропромислового виробництва, реалізація якого передбачається шляхом [9]:

- визначення пріоритетних напрямів та сприяння залучення інвестицій у сільське господарство області;
- розробки високотехнологічних інвестиційних проектів для виробництва економічно привабливих культур, районуваних на території області, та тваринницької продукції;
- вирішення на державному рівні питань стимулювання сільськогосподарського виробництва на Поліссі;
- формування системи стимулювання збільшення поголів'я великої рогатої худоби та внесення відповідних пропозицій Уряду;



Рис. 2. Система інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств у Житомирській області\*

\*- власна розробка автора

- вивчення можливостей переходу сільськогосподарських підприємств Житомирщини на виробництво органічної продукції;
- щорічне збільшення обсягів виробництва валової продукції сільського господарства;
- технічне переоснащення сільськогосподарського виробництва;
- щорічне створення фермерських господарств сімейного типу за підтримки обласного бюджету;
- перехід від фермерства до потужних інтегрованих агрокомбінатів із європейськими технологіями виробництва;
- забезпечення розвитку соціальної інфраструктури;
- підвищення доходів сільського населення.

#### Висновки

Отже, проведене дослідження дозволяє зробити певні висновки щодо інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях. Так, перш за все повинно забезпечуватися дієве державне сприяння, оскільки такі території підпадають впливу особливих чинників. Найбільш вагомими з них є екологічні чинники, які впливають не тільки на якість продукції, яку виробляє сільськогосподарська галузь, але і на поведінку інвесторів, оскільки мало хто з них буде вкладати фінанси у галузь з нестабільними умовами функціонування. Державним органам і підприємствам слід вживати необхідних заходів з покращення якості продукції, що дозволить покращити інвестиційний клімат та забезпечити вихід на зовнішні ринки.

#### Література

1. Бутко М. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону / М. Бутко, С. І. Зеленський, О. Є. Акименко // Економіка України. – 2005. – № 11. – С. 30–35.
2. Бусленко Б. В. Потреба в залученні інвестицій в агропромисловий комплекс України. / Б. В. Бусленко [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=71179>.

3. Гудзинський О. Д. Формування системи інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств / О. Д. Гудзинський // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 4. – С. 5-8.

4. Дадашев Б. А. Інвестиційний розвиток сільського господарства України[Електронний ресурс] / Б. А. Дадашев // Агроінком. – 2013. – № 4-6. – С. 43-46.

5. Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізм) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; [ред. кол.: наук. ред. д.е.н., проф. П. Ю. Беленький]. – Львів, 2002. – С. 308.

6. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2002–2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>.

7. Корчинська С. П. Економічне стимулювання власників землі та землекористувачів за зниження радіоактивного забруднення ґрунтів / С. П. Корчинська, М. П. Снопко // Економіка АПК. – 2006. – № 5. – С. 60-63.

8. Краківська В. Я. Інвестиційна діяльність та інвестиційна політика в регіоні / В. Я. Краківська // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 4. – С. 8–10.

9. Програма розвитку агропромислового комплексу Житомирської області на 2011-2015 роки. Рішення Житомирської обласної ради від 17.03.11 № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zhitomir-region.gov.ua/doc\\_cil\\_progs/obl\\_progr\\_agro.pdf](http://zhitomir-region.gov.ua/doc_cil_progs/obl_progr_agro.pdf).

10. Прямі інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>.

11. Прямі інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua/).

12. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці Житомирської області на 01.07.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>.



---

---

#### АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано сучасний стан та проблеми формування системи інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств на радіаційно забруднених територіях. Досліджено чинники впливу на інвестиційну привабливість на радіаційно забруднених територіях. Наведено динаміку інвестиційних вкладень у сільськогосподарські підприємства Житомирської області протягом 2002-2014 років, зокрема зарубіжних. Вивчено динаміку інвестиційно-інноваційної активності сільськогосподарських підприємств у Житомирській області протягом 2002-2014 років. Охарактеризовано систему інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств в Житомирській області та окреслено стратегічні пріоритети сільського господарства Житомирської області на період до 2015 року.

13. Рижкова Л. О. Житомирщина в цифрах 2006. Короткий статистичний довідник. – Житомир: Основа, – 2007. –108 с.

14. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / [за ред. Ю. О. Лупенка,

#### SUMMARY

The article analyzes the current state and problems of formation of the system of investment-innovations support development of agricultural enterprises in radiation contaminated areas. The factors influence the investment attractiveness in radiation contaminated areas. Shows the dynamics of investments in agricultural enterprises of Zhytomyr region for 2002-2014 years, particularly overseas. The dynamics of investment activity of agricultural enterprises in Zhytomyr region for 2002-2014 years. The system of investment-innovations support of agricultural enterprises in Zhytomyr region and outlines strategic priorities for agriculture Zhytomyr region until 2015.

В. Я. Месель-Веселяка]. – [2-е вид., перероб. і допов.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 218 с.

15. Ходаківський В. М. Інвестиції у відродження агропромислових формувань Житомирської області / В. М. Ходаківський // Розвиток агробізнесу в Україні: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 10-річчю ф-ту аграр. менеджменту, 25-27 берез. 2010 р. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 176-178.